

TL 2076 Sibirya'nın Etnik ve Sosyal Yapısı

Öğretim Üyesi: Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Can Teziç

2. Hafta

Hazırlık Soruları:

- Hala, Doha ve Zamula gibi sosyal olguların Mançu Tunguz grupların toplumsal yapısı içerisindeki rolleri nelerdir.
- Göç olgusunun Mançu Tunguz grupların toplumsal yapısı içerisindeki rolleri nelerdir.
- Karşılıklı yardımlaşmanın Mançu Tunguz grupların toplumsal yapısı içerisindeki rolleri nelerdir.
- Ayı Bayramının Mançu Tunguz grupların toplumsal yapısı içerisindeki rolleri nelerdir.

Aşağı Amur Bölgesinde Etnik Sistemin Yapısı

Bölgede karşılıklı yardımlaşma prensibi üzerine kurulan birlikler hala ismi ile bilinen soy gruplarıdır. *Hala* kelime olarak yol, farklı yönden, dağınık kollardan bütünden ayrı anlamlarına gelen bir terim olarak daha iyi yaşam koşulları bulmak için yeni bölgelere yerleşen grupları birleştiren bir yapıdır. *Hala* terimi farklı etnik gruplar arasında *Doha*, *Zamula* veya *Duha* olarak da adlandırılmaktadır .

Farklı kökenlerden gelen grupların karşılaşmaları bazı durumlarda önce çatışmalara sonra da evliliklere dönüşebilmektedir. Uzun süre birlikte yaşayan gruplar süreç içerisinde akraba gruplar oluşturmaya başlamışlardır. Öyle ki akrabalık ilişkisi sonucunda soy aidiyeti geliştiren bu gruplar daha ileriki süreç içerisinde kendi aralarında

evlenmeyip farklı gruplar ile evlenmekteydiler.

Karşılıklı yardımlaşma amacı ile bir araya gelen grupların evlilik yolu ile oluşturduğu bütünlük ve devamındaki dinî törenler komşu (bölgesel-territorial) toplumların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Ailelerin veya aile gruplarının sürekli hareket (göç) hâlinde olması süreç içerisinde yeni soy gruplarının da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ortaya çıkan bu yeni soy grupları aynı etnik gruba dâhil iki veya daha fazla farklı soy grubunun karşılaşmasından oluşabildiği gibi farklı etnik gruplardan gelen soy gruplarının da birleşmesinden oluşabilmekteydiler.

Soy gruplarını oluşturan kolların oluşumu asıl gruptan kopma ve yerleşilen yeni bölgede farklı bir etnik sistem içerisinde asimilasyon veya konsolidasyon gibi nedenlere bağlıydı. Bu etkileşimin sonucunda kendine özgü yeni soy grupları (etno- sosyal organizmalar) oluşmaktaydı. Bölgedeki gruplar arasındaki ilişki düzensizdi ve gruplar etnik anlamda homojen değillerdir.

Doğal koşulların zorlaması sonucunda yapılan göçlerin sonucunda ortaya çıkan birlikte yaşam pratiği aynı zamanda bölgede görece homojen bir kültürel bütünlüğünde ortaya çıkmasına neden olmuştur. Farklı etnik kökenlerden gelen soy gruplarının birlikteliği ortak yaşam pratiğinin doğuşuna neden olduğu gibi aynı zamanda kültür olgusu üzerinde de etkili olmuştur.

Şirenk'in (1903) yapmış olduğu çalışmalar bölgedeki ortak yaşamın ve toplumsal normların gelişmesine ışık tutmaktadır. L. Şirenk'e göre Ayı (kültü) bayramı farklı gruplar arasındaki bağların güçlendirilmesinde önemli etkiye sahiptir. Ayı bayramı gruplar arası yardımlaşmayı düzenleyici bir niteliktedir. Yapılan düzenli kutlamaların yüksek maliyeti bir ayının yakalanıp kutlama gününe kadar beslenmesi zor bir

iş olup aileler arasında dayanışmayı gerektirmektedir. Kökleri çok eskilerde dayanan ve düzenli olarak yapılan bu kutlamalar gruplar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde çok önemli yer tutmaktadır.

Özet olarak, bölgedeki sosyal yapı, doğal ve sosyal koşullar karşısında dayanışma çerçevesinde gelişen etnik kökeni farklı grupların birbiri içerisine geçerek oluşturmuş oldukları gruplardan oluşmaktaydı. Bu yapılar aynı zamanda tüm bölgenin kendine özgü ekonomik, kültürel ve sosyal örüntüsünü de oluşturmuşlardır. Gruplar arasında kültürel anlamda çok fazla paralellik kurulmuş, maddi ve manevi anlamda birliktelik sağlanmıştır.

Kaynak:

Teziç, M.C. (2019) Aşağı Amur Bölgesindeki Soy Gruplarında Rtnogenez Süreçler. Modern Türklük Araştırmaları. Cilt 16. Sayı.3, s 495-512.